

Watervogels en roofvogels 1998

Roelof Boddaert

Inleiding

In januari 1998 hadden we inmiddels alweer de 32ste midwinter- en strandtelling in Nederland. Dit jaar ging het niet alleen om het gebruikelijke spul, zoals eenden, ganzen, zwanen, reigers, steltlopers, meeuwen en wat er zich nog meer op en om het water bevindt, maar bij de strandtelling werd ook gevraagd alle overige vogelsoorten mee te tellen. Helaas is dat laatste door een communicatiestoring niet tijdig doorgekomen, zodat die gegevens bij onze telling nog ontbreken. Voor 1999 heb ik beterschap beloofd.

De landelijke coördinatie en verslaggeving van beide tellingen wordt door SOVON uitgevoerd en internationaal wordt een en ander gecoördineerd door Wetlands International, waaruit maar weer eens blijkt hoe belangrijk deze tellingen zijn. Zoals bij onze VWG gebruikelijk zijn ook nu weer de roofvogels geteld en apart vermeld.

In dit artikel staan de resultaten van onze telling. Hierbij dient opgemerkt dat, in vergelijking met de zeer koude periode in 1997, het mooie, warme weer voorafgaand aan de telling in 1998 van enorme invloed is geweest op het resultaat: bijna de helft minder watervogels, meeuwen niet meegerekend!

Teldata en -gebieden

De voorkeursdatum dit jaar was zaterdag 17 januari met uitwijkmogelijkheden binnen de periode van 16 tot 19 januari. Om de stranddrukke wat te vermijden werd voor het strand aangeraden op vrijdag of maandag te tellen. Op een enkele uitzondering na hebben alle tellers binnen de datumgrenzen geopereerd. Het hele ons toegewezen gebied, inclusief de Haarlemmermeer, is geteld met uitzondering van de Inlaagpolder en de Uiterdijken, waar we door omstandigheden verstek moesten laten gaan. Op het totale resultaat heeft dit echter nauwelijks of geen invloed gehad. Zelf heb ik voor onze zuiderburen nog een stuk strand extra geteld, maar een wandeling van 6 km door weer en wind boven op de 9 km die ik mezelf al had toegewezen was wat teveel van het goede en ik heb hun dan ook vriendelijk verzocht dit stuk in 1999 onder eigen regie te tellen.

Omdat er niets is veranderd verwijs ik voor de indeling van de telgebieden naar het verslag van Piet van Vliet in Fitis nummer 4 van 1997, hoewel ik niet begrijp hoe hij aan slechts 43 telgebieden komt, want ik tel er wel 60!

Het weer

Na de warmste Kerst van deze eeuw (+11 C!) en een zwoele Oudejaarsavond (+7 C) te hebben gevierd werden we de eerste dagen van het nieuwe jaar overrompeld door zware ZW-stormen, zelfs tot windkracht 11, met herfstachtige regen- en hagelbuien. Maar, op 10 januari begon de lente dit jaar en op 11 januari liepen we een watervogel excursie in de AWD in een heerlijk lentezonnetje. Dat belooft heel wat voor het telweekend van 17 januari. Niets was echter minder waar: regenbuien, wind en kou en wie, net als ik, op maandag langs het strand ging tellen, moest dat doen in buig weer bij een temperatuur van 6 C en een noordwester met windkracht 7! Dat deze zachte winterperiode duidelijk van invloed is geweest op het aantal aanwezige vogels in onze regio is al aangestipt.

Watervogels

In de loop der jaren is dit begrip enigszins aangepast: onder watervogels worden nu verstaan alle soorten van zeeduikers tot en met sterns.

Omdat ik niet beschik over de cijfers van voorgaande jaren is het voor mij moeilijk om, net zoals Piet deed, daarmee vergelijkingen te maken. Ik kan jullie dus hoogstens op wat droge cijfers trakteren: aantal soorten geteld 53, hoogste aantal de Meerkooit met 6164 exemplaren, totaal geteld, inclusief meeuwen 31775, waarvan slechts 20891 echte watervogels (zie tabel 1). Ik zeg 'slechts', want als we dat aantal vergelijken met de 36975 watervogels die er in 1997 zijn geteld dan wordt de invloed van het weer op de telresultaten (1997 elfstedenwinter - 1998 uitermate zachte winter) juist in onze regio wel heel erg duidelijk. Lopen we het rijtje even langs dan valt meteen op dat Smient, Wilde Eend, Kuifeend en Meerkooit maar half zo talrijk waren als het jaar hiervoor. Dat er bij de futen een hoge opkomst zou zijn bij dit weer was te verwachten en zelfs de Roodhalsfuut kwam weer opduiken. De reigers en de zwanen lieten het in vergelijking met 1997 een beetje afweten en dat gold ook voor de 'echte' ganzen, hoewel er van deze laatste groep in totaal een kleine 300 vliegend zijn waargenomen. Ook vliegend waargenomen zijn 2 Ooievaars, door Johan Stuart.

Tabel 1. Resultaten van de waterwildtelling. AWD = Amsterdamse Waterleidingduinen, IJM = IJmuiden en kustzone, NZK = Noordzeekanaal, SPW = Recreatiegebied Spaarnwoude, HM = Haarlemmermeer.

	1997	1998	AWD	IJM	NZK	SPW	HM	Rest
Dodaars	36	48	21	6	12	3	6	0
Fuut	253	318	11	31	27	42	147	60
Roodhalsfuut	0	2	0	0	0	1	0	1
Aalscholver	475	280	24	45	85	80	43	3
Roerdomp	2	1	0	0	0	0	0	1
Blauwe Reiger	221	164	11	5	20	32	59	37
Knobbelzwaan	358	260	75	0	0	101	59	25
Wilde Zwaan	82	49	47	0	0	0	0	2
Zwarte Zwaan	2	0	0	0	0	0	0	0
Rietgans	11	0	0	0	0	0	0	0
Toendranietgans	708	0	0	0	0	0	0	0
Kleine Rietgans	4	43	0	0	0	0	43	0
Kolgans	11	20	0	0	0	20	0	0
Grauwe Gans	48	15	0	0	0	15	0	0
Soepgans	201	378	0	0	0	62	69	247
Canadese Gans	0	1	0	0	0	1	0	0
Rotgans	2	0	0	0	0	0	0	0
Gans spec	0	4	0	4	0	0	0	0
Nijlgans	246	358	4	0	7	159	48	140
Casarca	5	3	0	2	0	1	0	0
Bergeend	21	68	0	24	9	24	11	0
Carolina Eend	4	0	0	0	0	0	0	0
Mandarijneend	56	1	0	0	0	0	1	0
Smient	4736	2587	0	0	120	2386	81	0
Krakeend	333	391	56	34	123	100	1	77
Wintertaling	104	60	0	0	0	49	7	4
Wilde Eend	11785	5448	260	39	135	866	2417	1731
Soepeend	632	518	3	0	0	35	385	95
Pijlstaart	5	0	0	0	0	0	0	0
Slooeend	15	46	4	5	0	32	1	4
Krooneend	0	1	0	0	0	1	0	0
Zwemeend spec	28	0	0	0	0	0	0	0
Tafeleend	475	536	295	0	0	85	119	37
Kuifeend	3847	2065	849	8	86	411	540	171
Toppereend	152	0	0	0	0	0	0	0
Eidereend	52	118	0	118	0	0	0	0
Zwarte Zeeend	1	0	0	0	0	0	0	0
Briduiker	128	107	103	3	0	0	0	1
Nonnetje	72	35	20	0	0	10	0	5
Middelste Zaagbek	164	45	0	19	26	0	0	0
Grote Zaagbek	474	72	26	0	3	1	11	31
Waterral	4	2	2	0	0	0	0	0
Waterhoen	553	683	0	0	10	83	207	383

Tabel 1. Vervolg.

	1997	1998	AWD	IJM	NZK	SPW	HM	Rest
Meerkoet	10669	6164	1096	95	438	1144	2140	1251
Scholekster	74	34	0	22	5	3	0	4
Kievit	0	55	0	0	0	30	25	0
Zilverplevier	1	0	0	0	0	0	0	0
Drieteenstrandloper	54	358	0	358	0	0	0	0
Paarse Strandloper	12	17	0	17	0	0	0	0
Bonte Strandloper	13	77	0	77	0	0	0	0
Watersnip	2	1	0	0	0	0	0	1
Wulp	0	3	0	3	0	0	0	0
Tureluur	3	1	0	0	1	0	0	0
Witgatje	0	1	0	0	0	1	0	0
Oeverloper	0	1	0	0	1	0	0	0
Steenloper	37	129	0	129	0	0	0	0
Dwergmeeuw	0	7	0	7	0	0	0	0
Kokmeeuw	4831	4429	0	445	362	1196	1163	1263
Stormmeeuw	1657	585	0	41	21	30	365	128
Kleine Mantelmeeuw	4	6	0	0	0	0	2	4
Zilvermeeuw	4039	4741	0	3748	227	270	121	375
Geelpootmeeuw	1	0	0	0	0	0	0	0
Grote Mantelmeeuw	176	418	0	376	29	7	4	2
Drieteenmeeuw	2	21	0	21	0	0	0	0
Totaal incl. meeuwen	47881	31775	2907	5682	1747	7281	8075	6083
Totaal watervogels	36975	20891	2907	438	1101	5744	6395	4306

Dat er bij dit weer minder zaagbekken werden waargenomen en meer Kieviten, was voorspelbaar, maar dat zelfs een Oeverloper zich als nieuwkomer op onze lijst zou melden hadden we niet verwacht. De Dwerg- en de Drieteenmeeuwen waren dit jaar sterker vertegenwoordigd dan anders en de Stormmeeuwen, ten slotte, hadden blijkbaar last van de storm als we hun aantal vergelijken met dat van 1997.

Roofvogels

In tabel 2 zijn de roofvogels en de uilen opgenomen. Het meest opvallende in deze tabel is dat er slechts 6 Haviken zijn geteld tegenover 15 in 1997 en dat het aantal Torenvalken sterk is toegenomen. Dat de sperwerpopulatie door de aanwezigheid van de Havik terugliep was al bekend, maar dat hun aantal zo drastisch zou kelderen van 41 in 1997 naar 12 in 1998, komt als een verrassing. Even dacht Nico Buiten een Smelleken te hebben waargenomen, maar naderhand heeft hij er toch maar een klein Sperwertje van gemaakt. Voor de rest is alles min of meer bij het oude gebleven.

Tabel 2. Resultaten van de roofvogeltelling 1998. Zie tabel 1 voor legenda.

	1997	1998	AWD	IJM	NZK	SPW	HM	Rest
Bl.Kiekendief	8	8	3	0	0	2	3	0
Havik	15	6	0	0	0	0	0	6
Sperwer	41	12	3	0	0	4	0	5
Buizerd	58	58	12	0	0	13	14	19
Torenavalk	19	30	0	0	3	9	16	2
Ransuil	9	6	0	0	0	0	6	0
Totaal	150	120	18	0	3	28	39	32

Tot slot

Wat een klus! Nu het er opzit, kan ik me goed voorstellen, dat Piet van Vliet er na 13 jaar genoeg van had en het graag overdroeg. Toch kunnen de tellers het mij een stuk gemakkelijker maken en hoe dat dan wel kan zal ik alle tellers in een persoonlijke brief laten weten. In elk geval alle tellers hartelijk dank voor alle moeite en inspanning die het heeft gekost en hopelijk hebben jullie er ook nog wat plezier aan beleefd! De tellers in 1998 waren:

H. Assendelft
H. + C. Bloem
R. Boddaert
H. Boersbroek
T. v.d. Boomen
L. v.d. Brugge
N. Buiten
L. v. Citters
F. Cottaar
C. v. Deursen
S. Geelhoed
L. v. Goor

H. Groot
T. Hoek
F. Hopman
E. v. Huijssteeden
P. de Jong
P. Kok
J. + Z. Kottman
C. Looij
R. Luntz
F. Manger
P. de Nobel

R. Olivier
M. + M. Schalkwijk
H. Schouten
Y. Schutter
W. Sipma
R. Smit
A. Stooker
J. + K. Stuart
P. Thomas
H. Vader
P. v. Vliet

Een beetje gespiekt heb ik in Fitis nummer 1 en 4 van 1997, in beide gevallen gaat het om het artikel van Piet van Vliet.

Roelof Boddaert, Kostverlorenstraat 123, 2042 PE Zandvoort